

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นการมุ่งศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผลจากการวิจัยที่พบจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคามต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกัน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่การให้บริการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 92 หมู่บ้าน เท่ากับ จำนวน 92 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มาตรฐานประมาณค่า

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ การทดสอบด้วยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F -test (One-way ANOVA) และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 92 คน พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.48 รองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 38.04 และ อายุ 31- 40 ปี มีจำนวน 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.48 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 28.26 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.95 วาระในการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม วาระในการดำรงตำแหน่ง 3 วาระขึ้นไป จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 40.22 รองลงมาคือ 1 วาระ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.52 และ 2 วาระ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 28.26
2. การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 ด้าน โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและบำรุงรักษา รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแผนงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสาเหตุ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบและวิธีการแก้ไข ปัญหา และ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายและแผน
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน ที่มี อายุ ระดับการศึกษา และ วาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน พบว่า โดยรวมผู้ใหญ่บ้าน ที่มี

อายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามสมมุติฐานของการวิจัย ดังนี้
สมมุติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสาเหตุ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแผนงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายและแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและบำรุงรักษา โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และนำมาอภิปรายผล ดังนี้ ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับ สุภาพ ศรีเมือง (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล : ศึกษากรณีตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลบ้านโพธิ์พบว่า ด้านการเสนอปัญหา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาตำบลประชาชน ด้านการบริหารดำเนินการ ด้านการตรวจสอบ ด้านการรับประโยชน์ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการหรือจัดทำขึ้น ด้านการติดตาม โดยมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สายัณห์ แสนภูวา (2547) ได้ศึกษาความคิดเป็นการดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกบริเวณพื้นที่โครงการ ด้านการใช้น้ำสำหรับอุปโภค และบริโภค ด้านการช่วยบรรเทาอุทกภัยด้านท้ายฝาย และด้านการใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด สอดคล้องกับ อนุมาศ ทูริสุทธิ์ (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน พบว่า การดำเนินงานเพื่อพัฒนา จัดกิจกรรมแทรกแซง ประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตร การฝึกอบรมคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จัดทำแปลงสาธิตการใช้น้ำ การนิเทศติดตามผล โดยดำเนินการกับกลุ่มทดลองที่กำหนดขึ้นและประเมินผลเปรียบเทียบระหว่างก่อน

และหลังทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาศักยภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการวิจัยที่พบไม่สอดคล้องกับ สมบัติ เสาร์แก้ว (2536) ที่ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านทุกแห่งมีบทบาทในการบริหารและจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กในด้านการดำเนินการจัดทำแผน ด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ของน้ำ ด้านการประชาสัมพันธ์ และการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง นั้น อาจเป็นเพราะว่า

1. ผู้ใหญ่บ้านได้เข้ามามีร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการบริการจัดการน้ำน้อยเกินไป
2. การมีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการน้ำของชุมชนยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเท่าที่ควร
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการน้ำยังไม่สามารถเข้าร่วมได้ตามกระบวนการของหน่วยงานราชการกำหนด
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและโครงการในการบริหารจัดการน้ำยังไม่สามารถทำได้เท่าที่ควร
5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำยังไม่สามารถให้ผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง
6. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำให้กับชุมชนไม่สามารถให้ผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

จากเหตุผลทั้ง 6 ประการข้างต้น จึงอาจทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

สมมุติฐานที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน ที่มี อายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของใหญ่บ้าน ที่มี อายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่พบไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และ จากผลการวิจัยที่พบนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับ สายัณห์ แสนภูวา (2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นเป็นการดำเนินงาน โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 ไม่แตกต่างกัน โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนแต่ละช่วงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4 ไม่แตกต่างกัน โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ไม่สอดคล้องกับ สมบัติ เสาร์แก้ว (2536) ที่ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กพบว่า การได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การรับรู้ข่าวสาร การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคม และความรู้ความเข้าใจในบทบาท มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กของคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน ที่มี อายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การให้บริการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 92 หมู่บ้าน มีโอกาสได้เข้ามีส่วนร่วมในการการศึกษาปัญหาและสาเหตุ การค้นหา รูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหา การวางแผนนโยบายหรือแผนงาน การตัดสินใจ การปฏิบัติตามนโยบายและแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและบำรุงรักษา ในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของสำนักงานประมงจังหวัดมหาสารคามเท่ากัน และอยู่ในพื้นที่การบริการน้ำชลประทานเขตเดียวกัน จึงทำให้ความคิดเห็นของใหญ่บ้าน ที่มี อายุ ระดับการศึกษา และวาระในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสาเหตุ ควรให้กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านเข้ามีส่วนร่วมทุกครั้ง ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังปัญหาจากหมู่บ้านและติดตามแก้ไขปัญหาการใช้น้ำอย่างจริงจัง และ ควรจัดให้มีการประชุมผู้ใช้น้ำชลประทานร่วมกัน
- 1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหา ควรจัดสรรงบประมาณในการสร้างคลองส่งน้ำให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรให้ผู้เชี่ยวชาญออกสำรวจข้อมูลการขาดแคลนน้ำตามข้อเท็จจริงและร่วมวางแผนกับชุมชน
- 1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือแผนงาน ควรให้กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนเข้าร่วมวางแผนทุกครั้ง และ ควรแต่งตั้งให้กำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน เป็นคณะกรรมการของส่วนราชการและมีอำนาจและบทบาทอย่างจริงจัง
- 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหมู่บ้าน และ ควรให้กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสินใจในการใช้น้ำชลประทาน
- 1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายและแผน ควรมีการวางแผนการใช้น้ำชลประทานล่วงหน้าอย่างน้อย 5 ปี และประชาสัมพันธ์ให้ทุกหมู่บ้านรับทราบ
- 1.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและบำรุงรักษา ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมและสำรวจแหล่งน้ำธรรมชาติเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 2.1 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่บ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการบริหารจัดการน้ำมากขึ้น
- 2.2 ควรส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านได้มีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการน้ำของชุมชนมากขึ้น
- 2.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่บ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการบริหารจัดการน้ำมากขึ้น
- 2.4 ควรส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการน้ำของชุมชนมากขึ้น

2.5 ควรให้ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำอย่างจริงจังมากขึ้น

2.6 ควรให้ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำให้กับชุมชนอย่างจริงจังมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรวิจัยความคิดเห็นของประชาชนผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

3.2 ควรวิจัยปัญหาการบริหารจัดการน้ำชลประทานในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3.3 ควรวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม